

Internationella sjöfågelräkningen i januari i Blekinge 2015

Mats Olsson

I förra årets artikel efter räkningen så stod det följande – ”För 38:e året så har de övervintrande sjöfågeln räknats i mitten av januari”. Detta stämde inte riktigt för vid kontrollräkning så var det egentligen det 39:e årets räkning. Det innebär att sviten med räkningar nu kommit till 40 år! Denna obrutna svit av räkningar är mycket värdefull och att kunna jämföra de olika åren, olika arters antal och fluktuationer är mycket spännande. Siffrorna ingår i den internationella räkningen som ”styrts” från Lund av Leif Nilsson. Dessa sätts in i ett vidare perspektiv som täcker Europa. Genom räkningarna har man koll på förändringar som kan leda till beslut om skydd av övervintringsområden, åtgärder för att skapa lokaler som är näringsrika och därmed hysa stora koncentrationer av sjöfågel.

Metoden går ut på att räkna alla svanar, gäss, simänder, dykänder, skrakar, lommar, doppingar, skarvar, rördrommar, hägrar, rörhöna, sothöna och alkor. En karta delar in Blekinge i ca 200 sektorer och vilka nås med hjälp av bil och fötterna dvs. från fastland. Där spanas sektorns vattenyta av och samtliga av de ovan observerade arterna räknas och läggs in i ett Excel-dokument. Även i år har Svalan fått komplettera och då har jag tagit med alla arterna och vad som är rapporterat under perioden mellan 10 januari och 25 januari. De observationer som tas med i materialet är fåglar som inte sträcker utan är stationära. Risken finns att någon av dessa ändå är passerande fåglar, men det rör sig om enstaka individer och dessa påverkar inte resultatet i helhet. Svalan får anses som ett komplement och det är inte fullständigt eftersom det rapporteras mycket ojämnt.

Huvudräkningsdagar var 17-18 januari 2015 och årets räkning genomfördes den aktuella helgen och under dagarna i veckan efter. I år var alla vatten och vikar öppna med följd att det blev många mil körda. Det som däremot stökade till det lite var att perioden var rätt blåsig och det förekom en del nederbörd som sätter ner effektiviteten på räkningen. Det ligger alltid fågel ”utomskärs” dvs. utom synhåll för räkning från land (mail med Leif Nilsson så var det rätt mycket fågel ute vid Utlängan då området flyginventerades).

Antalet knölsvan (*Cygnus olor*) var i år 1468 ex. och där trenden att knölsvanen har svårt att klara ungfågeln under vintrarna kvarstår. Andelen ungfåglar kollades från Järnavik – Bröms även i år. Resultatet blev 800 (800) adulta och 75 (131) juv/2k. Sångsvan (*Cygnus cygnus*) var 342 (411) ex. 2014. Flera av dessa eller troligen de allra flesta höll till på fälten i vissa sektorers närhet. Vid Förkärle kyrka där sover sångsvanarna i Vambåsa våtmark. En ad. sångsvan var halsmärkt med blå halsring med vit text 5E81. Var denna fågel blev märkt är okänt ännu i skrivande stund.

Gässen främsta tillhåll i Blekinge var Ådala, Elleholm, Göholm, Förkärsla och Ramdala. Sädgås (*Anser fabalis*) räknades endast till 6 ex! Det finns en förklaring till att de sädgäss som höll till i västra delen inte kom med i räkningen dels på att antalet var lågt och att de var utspridda i mindre flockar. Bläsgås (*Anser albifrons*) var 13 ex. där 11 av dessa fanns i Vambåsa våtmark. Den klart dominerande arten är grågåsen. Antalet grågäss (*Anser anser*) var 3543 (3331) ex. och verkar öka ytterligare under vintern i Blekinge. Kanadagåsens (*Branta canadensis*) 242 (217) ex. är ett ganska ”normalt” antal. Vitkindad gås (*Branta leucopsis*) kunde också räknas till 13 (21)ex.

Gravanden (*Tadorna tadorna*) en av våra väderflyttare kunde räknas till 2 ex. Fortsätter vintrarna att vara milda så lär denna art öka i numerär i framtiden. 28 (4) ex. bläsand (*Anas penelope*) och hela 41 (15) snatterand (*Anas strepera*). Den senare har visat ett stigande antal under hösten på många lokaler både som rastande och häckfågel. Kricka (*Anas crecca*) var 20 (75) ex. vid räkningen. Som vanligt den talrikaste är gräsanden (*Anas platyrhynchos*) med hela 7403 (12 431) ex. Högsta siffran under de 38 åren har varit 14 427 ex. Att den minskat denna vinter kan bero på att de övervintrar längre upp längs ostkusten. 4 (3) ex stjärtand (*Anas acuta*) kom med i räkningen i västra delen.

Drygt 31 000 vigg inräknades under årets inventering. Foto: Mats Olsson.

Dykänderna så var det något färre brunänder (*Aythya ferina*) än förra året, 843 (945) ex. vilket är några färre än 2014. Skillnaden på ca 100 ex kan bero på att någon flock legat där de inte sågs från fastland. Vigg (*Aythya fuligula*) återigen på topp med 31720 (37 354) ex. och är den vanligaste av sjöfåglarna och dykänderna vintertid i Blekinge. Den milda vintern med helt öppet vatten överallt så var det en mycket stor flock vigg i Hallarumsviken. Färssjön på Torhamnslandet som de allra flesta åren varit frusen var tom på vigg detta år. Flocken nedanför Säby var svårräknad men bedömningen/räkningen stannade vid ca 9 500 ex. En fundering i

dessa tekniktider där den digitala tekniken utvecklas så hade det varit mycket intressant att få en flygbild med hjälp av en drönare. Då skulle man kunna göra en form av ”kontrollräkning” om upplösningen vore tillräckligt bra. Problemet är nog att viggarna tar till vingarna om en sådan kommer flygandes över och tas för en predator. Berganden (*Aythya marila*) ökade till 632 (545) ex. En ordentlig flock låg i Torstävaviken som omväxling. Jordö och Almö-området är annars ett ”säkert” ställe. Ruggande ungfåglar kan på längre håll missas och tas för viggarna. Berganden har några favoritområden som de ligger i normalt sätt men i år var de mer utspridda.

Ejder (*Somateria mollissima*) fortsätter att minska eller hålla låga antal under vintern. 2015 blev det endast 2! (9) ex. inräknade. Detta kan också vara en fingervisning att Östersjöstammen har minskat kraftigt. Men det kan också vara så att ejdrarna legat längre ut och inte setts från land. Antalet alfågel (*Clangula hyemalis*) blev 185 (68) ex. och sjöorre (*Melanitta nigra*) sågs 4 (1) ex. men det finns troligen ute i Pukaviksbukten då fler mindre flockar ses till och från. Det var också vid Listerlandet årets sjöorrar sågs. Av svärta (*Melanitta fusca*) hittades 3 (0) ex., medan knippan (*Bucephala clangula*) förekom i stort sett samma antal i år med 2664 (2462) ex.

Salskraken (*Mergus albellus*) uppehöll sig i fina flockar i år med 1262 (472) ex. Alltså en rejäl ökning från 2014. Den har en spridning från Bröms uppe i NO till Valjeviken i väst. Dock är det sällan den ligger renodlat ensam utan där finns alltid andra dykänder i närheten. Antalet småskrake (*Mergus serrator*) blev i år 236 (389) ex. vilket pekar på en rätt normal vinterstam. Förmodligen fanns det betydligt fler längre ut i havsbandet. Storskraken (*Mergus merganser*) ökade till 1173 (854) ex.

Smålom (*Gavia stellata*) räknades in med 3 (5) ex. och dessa kom inflygande från Kalmarsund för att söka lite lä från den bistra vinden. Storlom (*Gavia arctica*) räknades till 6 (4) ex. Det sågs dock ett antal lommar (enligt Svalan) men dessa verkade sträcka och tas därför inte med.

Smådoppingen (*Tachybaptus ruficollis*) var i år 6 (5) ex. Denna art är mycket lätt att missa eftersom den gärna gömmer sig snabbt. Så antalet var säkert ett antal till. Skäggdoppingen (*Podiceps cristatus*) som har minskat de senaste vintrarna vände åter uppåt till 404 (238) ex., medan gråhakedopping (*Podiceps grisegena*) dök åter upp i räkningen med 5 (0) ex. Endast 1 (1) ex svarthakedopping (*Podiceps auritus*) blev det i år.

Storskarven (*Phalacrocorax carbo*) spädde på med ytterligare kvarstannande ex. Troligen den milda vintern med öppet vatten som stor bidragande orsak. Antalet i år blev 1530 (997) ex. På flera håll talas det om att stammen av storskarv håller på att minska i Östersjön. Storskarvarna som finns här kommer troligen öster från och är inte den häckande populationen i Blekinge. Rördrom (*Botaurus stellaris*) finns i de blekingska vassområdena men är mycket svårräknad och i år blev det 1 (0) ex. som setts vid några tillfällen i vassen vid Elleholms badplats. Hägern (*Ardea cinerera*) ökade åter till 68 (17) ex. På några platser var det små flockar som samlats.

Rörhönan (*Gallinula chloropus*) var även denna vinter 2 (2) ex. men även här är den lätt att missa. Sothöna (*Fulica atra*) var något färre än 2014 med 4454 (4902) ex. Alkorna så är det som ”vanligt” tunt med och det kunde räknas in 3 ex. tordmule (*Alca torda*), 1 ex. tobisgrissla (*Cepphus grylle*).

Totalt detta år 2014 blev det 58339 (67683) ex. som kunde räknas in och rapporteras ner till Lund. Totalt har det nu under dessa 40 år av räkningar blivit 1 892 089 ex. sjöfåglar räknade. De tre vanligaste arterna är Tio-i-topp lista ser ut som följer och det är inga vetenskapliga siffror utan bara lite ”kuriosa” att fundera kring.

1. Vigg   1 133 251 ex.
2. Gräsand   230 039 ex.
3. Sothöna   177 847 ex.

Åter ett stort TACK till Thomas Nilsson och Johan Wolgast som räknat från Valjeviken och till Edstorpsviken. Själv har jag räknat övriga delar från Bröms i öster till Järnavik, inkluderat de stora öarna. Tack även till min hjälp Ulf Oscarsson.

Tack också till de fågelskådare som tar för vana att skriva in antal på sjöfåglar som ses under vintern i Svalan. Det borde vara fler som ägnade sig åt att räkna eller uppskatta antalen i flockarna. Eftersom perioden kring huvudräkningsdagarna är en vecka innan och en vecka efter – så finns det arter och antal som kommer med i materialet.

Art	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt 1976-2015
Knölsvan	1446	1223	1196	117	1468	50510
Mindre sångsvan	0	0	7	15	0	23
Sångsvan	152	122	153	411	342	7874
Spetsbergsgås	0	0	0	8	0	8
Sädgås	0	6	1076	688	6	6390
Bläsgås	0	0	4	17	13	84
Grågås	6	2376	1189	3331	3543	27123
Kanadagås	1	183	257	217	242	8796
Vitkindad gås	0	30	1	21	13	79
Gravand	0	0	0	0	2	27
Bläsand	0	0	1	4	28	75
Snatterand	5	20	18	15	41	143
Kricka	7	132	12	75	20	1016
Gräsand	4890	13475	6774	12431	7403	230039
Stjärtand	0	0	2	3	4	24
Skedand	0	0	0	0	0	3

Art	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt 1976-2015
Brunand	672	1304	1362	945	843	43115
Vitögd dykand	0	0	0	0	0	1
Vigg	25947	44845	44515	37354	31720	1133251
Bergand	254	390	521	545	632	8566
Ejder	6	12	23	9	2	1249
Alförrådare	0	0	0	0	0	3
Alfågel	31	92	40	68	185	13604
Sjörre	6	45	0	1	4	180
Svärta	1	5	1	0	3	159
Knipa	2038	2561	3122	2462	2664	78906
Salskrake	1073	682	1415	472	1262	21800
Småskrake	583	365	329	389	236	10196
Storskrake	435	862	882	854	1173	39754
Smålom	0	1	2	5	3	93
Storlom	1	1	1	4	6	61
Obestämd islom	0	0	0	0	0	14
Vitnäbbad islom	0	0	0	0	0	1
Smådopping	8	12	17	5	12	328
Skäggdopping	136	393	199	238	404	7958
Gråhakedopping	4	6	3	0	5	102
Svarthakedopping	1	1	0	1	1	49
Storskarv	201	823	330	997	1530	20379
Rördrom	0	1	0	0	1	23
Häger	2	14	13	17	68	2000
Rörhöna	1	1	1	2	2	32
Sothöna	1698	4711	3269	4902	4454	177847
Sillgrissla	0	0	1	0	0	6
Tordmule	2	1	2	0	3	12
Tobisgrissla	5	0	2	0	1	181
Alkekung	0	0	0	0	0	5
Summa	39612	74695	66740	67683	58339	1892089

Mats Olsson